

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 576/2021-33

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Libora Duľa (sudca spravodajca) a zo sudcov Miroslava Duriša a Martina Vernarského v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] zastúpeného JUDr. Ľubošom Petrovským, advokátom, Štúrova 20, Košice, proti postupu Krajského súdu v Košiciach v odvolacích konaniach vedených pod sp. zn. 3 CoPr 6/2014, sp. zn. 3 CoPr 9/2017 a sp. zn. 9 CoPr 10/2020 takto

r o z h o d o l :

1. Postupom Krajského súdu v Košiciach v konaniach vedených pod sp. zn. 3 CoPr 6/2014, sp. zn. 3 CoPr 9/2017 a sp. zn. 9 CoPr 10/2020 **bolo porušené** základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky.
2. Sťažovateľovi **priznáva** finančné zadosťučinenie v sume **1 000 eur**, ktoré **je** mu Krajský súd v Košiciach **povinný** zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
3. Krajský súd v Košiciach **je povinný** nahradiť sťažovateľovi trovy konania v sume **384,08 eur** a zaplatiť ich právnomu zástupcovi sťažovateľa do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **nevýhovuje**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 28. júla 2021 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom všeobecného súdu označeným v záhlaví tohto uznesenia. Sťažovateľ navrhuje, aby ústavný súd prikázal Krajskému súdu

v Košiciach (ďalej len „krajský súd“), aby konal bez zbytočných prieťahov, priznal mu finančné zadostučinenie a trovy konania.

2. Uznesením č. k. IV. ÚS 576/2021-17 z 10. novembra 2021 ústavný súd prijal ústavnú sťažnosť v časti namietaného porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy postupom krajského súdu v označených odvolacích konaniach na ďalšie konanie a vo zvyšnej časti ústavnú sťažnosť odmietol.

3. Z ústavnej sťažnosti vyplýva, že sťažovateľ vystupuje v postavení žalobcu v konaní vedenom na Okresnom súde Košice I (ďalej len „okresný súd“) pod sp. zn. 39 Cpr 1/2012, ako aj v odvolacích konaniach vedených na krajskom súde pod sp. zn. 3 CoPr 6/2014, sp. zn. 3 CoPr 9/2017 a sp. zn. 9 CoPr 10/2020 o určenie neplatnosti okamžitého skončenia pracovného pomeru proti žalovanej [REDAKOVANÉ] (ďalej len „žalovaná“), ktoré bolo začaté na základe žaloby doručenej okresnému súde 20. novembra 2012. Okresný súd prvým rozsudkom z 30. júla 2014 žalobe sťažovateľa vyhovel.

4. Proti uvedenému rozsudku podala žalovaná odvolanie, o ktorom rozhodol krajský súd uznesením č. k. 3 CoPr 6/2014 z 21. januára 2016 tak, že zrušil rozsudok okresného súdu a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Okresný súd na pojednávaní konanom 7. júla 2017 v poradí druhým rozsudkom žalobu sťažovateľa zamietol.

5. Na základe odvolania sťažovateľa vo veci rozhodol krajský súd rozsudkom č. k. 3 CoPr 9/2017 z 15. novembra 2018 tak, že potvrdil rozsudok súdu prvej inštancie. Proti predmetnému rozsudku odvolacieho súdu podal sťažovateľ dovolanie, na základe ktorého Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) uznesením č. k. 3 Cdo 225/2019 z 25. augusta 2020 rozsudok krajského súdu č. k. 3 CoPr 9/2017 z 15. novembra 2018 zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Krajský súd dosiaľ vo veci nerozhodol.

6. Sťažovateľ uviedol, že od podania žaloby uplynulo neuveriteľných takmer deväť rokov a vo veci doteraz nebolo právoplatne rozhodnuté. Dĺžka napadnutého konania tak vysoko presahuje akékoľvek ponímanie štandardnej dĺžky konania napriek tomu, že podľa judikatúry sú všeobecné súdy povinné pracovnoprávne spory vzhľadom na ich charakter a vplyv na postavenie a situáciu zamestnanca prejednávať prednostne a urýchlene. Pri štandardnej dĺžke konania by takéto spor súdy mali právoplatne rozhodnúť do jedného, najviac dvoch rokov odo dňa podania návrhu.

7. Sťažovateľ poukázal na to, že na tento spor je naviazané aj konanie o žalobe o náhradu mzdy, ktoré je na okresnom súde vedené pod sp. zn. 41 Cpr 4/2015 a ktoré bolo prerušené.

8. Podľa názoru sťažovateľa k neúmernej dĺžke napadnutého konania prispeli jedine súdy svojím konaním, resp. nekonaním, sťažovateľ ani žalovaná sa o predĺžovanie konania nijako nepričinili.

II.

Vyjadrenie krajského súdu a replika sťažovateľa

II.1. Vyjadrenie krajského súdu:

9. Krajský súd k ústavnej sťažnosti uviedol, že odvolacie konanie vedené pod sp. zn. 3 CoPr 6/2014 trvalo pätnásť mesiacov, čo bolo zodpovedajúce priemernej dĺžke odvolacieho konania v danom

čase (roky 2014 až 2016) vzhľadom na zaťaženosť daného senátu, ako aj ostatných senátov krajského súdu vybavujúcich občianskoprávnu agendu. V poradí druhej odvolacie konanie vedené pod sp. zn. 3 CoPr 9/2017 trvalo jedenásť mesiacov, pričom opätovne išlo o štandardnú dĺžku odvolacieho konania v danom období (roky 2017 až 2018). Po zrušení rozsudku krajského súdu č. k. 3 CoPr 9/2017 z 15. novembra 2018 uznesením najvyššieho súdu č. k. 3 Cdo 225/2019 z 25. augusta 2020 bola predmetná vec predložená krajskému súdu 27. októbra 2020 a krajský súd rozhodol na pojednávaní konanom 20. októbra 2021 rozsudkom, ktorým zmenil rozsudok okresného súdu č. k. 39Cpr 1/2012-256 zo 7. júla 2012 tak, že určil neplatnosť okamžitého skončenia pracovného pomeru sťažovateľa a určil, že pracovný pomer trvá. V tomto prípade odvolacie konanie trvalo dvanásť mesiacov, avšak dĺžka konania bola ovplyvnená najmä objektívnymi dôvodmi, ktoré bránili nariadiť pojednávanie vo veci.

10. Krajský súd poukázal najmä na okolnosť, že „už v čase doručenia spisu odvolaciemu súdu (27. 10. 2020), konkrétne od 01. 10. 2020 bol vládou SR vyhlásený núdzový stav, ktorý trval do 15. 05. 2021. Počas tohto obdobia bola obmedzená možnosť nariadiť pojednávanie vo veci pre nepriaznivú epidemiologickú situáciu, kedy v zmysle zákona č. 62/2020 Z. z. o niektorých mimoriadnych opatreniach v súvislosti so šírením nebezpečnej nákazlivej ľudskej choroby COVID-19 a v justícii a ktorýTM sa menia a dopĺňajú niektoré zákony, bolo možné pojednávať len v nevyhnutnom rozsahu. Z tohto dôvodu aj v predmetnej veci bol nariadený termín pojednávania v najbližšom možnom termíne, pričom z vyjadrenia predsedníčky senátu vyplýva, že pridelené veci vzhľadom na ich počet sa snaží vybavovať čo najskôr, aby nedochádzalo k prieťahom v konaní a v záujme zachovania rovnosti strán sporu vybavuje veci tak, že prednosť majú skôr napadnuté veci a tiež veci pracovnoprávnej agendy.“.

11. Krajský súd zastáva názor, že vzhľadom na uvedené a najmä z dôvodu, že krajský súd rozhodol o odvolaní 20. októbra 2021, teda ešte pred prijatím ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie, krajský súd sa vo svojom procesnom postupe nedopustil zbytočných prieťahov, a preto je ústavná sťažnosť sťažovateľa neopodstatnená.

II.2. Replika sťažovateľa:

12. Sťažovateľ v replike uviedol, že krajským uvádzané dĺžky jednotlivých odvolacích konaní nie je možné považovať za štandardné. Zaťaženosť súdu či senátu nie je podľa sťažovateľa objektívnym dôvodom na konanie s prieťahmi a nezbavuje súd, resp. štát zodpovednosti za dodržiavanie základných práv a slobôd. Sťažovateľ predovšetkým zdôraznil, že v prejednávanej veci nešlo o spor o pohľadávku s navyšujúcim sa úrokom z omeškania, ale o pracovnoprávny spor, ktorý má vplyv na jeho postavenie a situáciu ako zamestnanca, a preto by ho všeobecné súdy mali prejednávať prednostne a urýchlene. Sťažovateľ nesúhlasí ani s tvrdením krajského súdu o obmedzenej možnosti nariadiť vo veci pojednávanie v čase vyhláseného núdzového stavu, pretože právne predpisy Slovenskej republiky [§ 3 ods. 1 písm. a) zákona č. 62/2020 Z. z. o niektorých mimoriadnych opatreniach v súvislosti so šírením nebezpečnej nákazlivej ľudskej choroby COVID-19 a v justícii a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony v znení neskorších predpisov, ako aj § 1 ods. 1 písm. p), § 1 ods. 2 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 24/2021 Z. z. o vykonávaní pojednávaní, hlavných pojednávaní a verejných zasadnutí v čase mimoriadnej situácie a núdzového stavu v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška

č. 24/2021 Z. z.“) umožňovali nariadenie pojednávania, a to, či už so súhlasom strán v ich neprítomnosti, alebo z dôvodu, že vec neznesie odklad.

III.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

13. Podstata námietok sťažovateľa v súvislosti s namietaným porušením označeného práva je založená na jeho tvrdení o nečinnosti krajského súdu v opakovaných odvolacích konaniach vo veci určenia neplatnosti okamžitého skončenia pracovného pomeru sťažovateľa, ktoré ani po takmer 9 rokoch od podania žaloby (ku dňu podania ústavnej sťažnosti) nie je právoplatne skončené.

14. Pri rozhodovaní o ústavných sťažnostiach, v ktorých sa namieta porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v zmysle ktorej je účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím (m. m. IV. ÚS 221/04).

15. Základnou povinnosťou súdu je zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník konania obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

16. Vychádzajúc zo základných kritérií hodnotenia prejednávania veci v primeranej lehote, ústavný súd otázku existencie zbytočných prietáhov v konaní skúma vzhľadom na konkrétne okolnosti prípadu, a preto aj v prípade sťažovateľa preskúmal z hľadiska charakteru prejednávanej veci jej skutkovú a právnu zložitú, ďalej správanie sťažovateľa v priebehu konania a postup krajského súdu, ktorý bol v danej veci odvolacím súdom.

17. Pokiaľ ide o kritérium právnej a skutkovej zložitosti veci, ústavný súd konštatuje, že danú vec možno považovať za štandardnú, nijako sa nevymykajúcu bežnej rozhodovacej činnosti súdov, ktoré prejednávajú a rozhodujú individuálne pracovné spory. Z tohto dôvodu ústavný súd nepovažuje prerokúvanú vec za právne ani skutkovo zložitú. Napokon skutočnosť, že by vec sťažovateľa bola skutkovo alebo právne zložitá, netvrdil ani krajský súd vo svojom stanovisku k ústavnej sťažnosti.

18. Správanie účastníka konania je druhým kritériom pri rozhodovaní o tom, či v konaní pred súdom došlo k zbytočným prietahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy. Ústavný súd nezistil zo súdneho spisu okresného súdu žiadne skutočnosti, ktoré by signalizovali nedostatočnú aktivitu či súčinnosť zo strany sťažovateľa, teda sťažovateľ svojím správaním neprispel k predĺženiu napadnutého konania.

19. V súvislosti s posudzovaním samotného postupu krajského súdu ústavný súd súhlasí s argumentáciou sťažovateľa týkajúcou sa pracovnoprávných sporov, ktoré si vyžadujú osobitnú rýchlosť. Ústavný súd pracovnoprávne spory a mzdové nároky z nich vyplývajúce považuje za spory mimoriadne citlivej povahy (IV. ÚS 4/05, III. ÚS 35/07, III. ÚS 1/09), ktoré pripúšťajú

chápanie zbytočných priet'ahov v prísnejšom meradle, ako to je pri iných súdnych sporoch, ktoré nemajú súvis s existenčnou otázkou účastníka. V týchto sporoch by súd mal postupovať čo najrýchlejšie a efektívne (IV. ÚS 161/2018).

20. Ústavný súd tiež konštatuje, že ak vo viacerých konaniach (formálne označených inými spisovými značkami) ide o rozhodovanie o stále tom istom nároku (dokonca dvakrát o tom istom odvolaní sťažovateľa), je v duchu presadzovanej materiálnej ochrany ústavnosti nutné hodnotiť tieto konania materiálne ako to isté konanie, pričom aj Európsky súd pre ľudské práva posudzuje konanie ako jeden celok a prístup, pri ktorom sa neposudzuje konanie ako jeden celok, resp. sa neposudzuje celková dĺžka konania, považuje Európsky súd pre ľudské práva za príliš formalistický, ktorý nie je v súlade so zárukami čl. 6 ods. 1 dohovoru (m. m. III. ÚS 694/2016).

21. Ústavný súd poukazuje najmä na trojnásobné odvolacie konanie prebiehajúce pred krajským súdom, a preto zdôrazňuje, že za stavu, keď celková dĺžka prebiehajúceho súdneho konania je neakceptovateľná (9 rokov od podania žaloby), je dôvodné vyžadovať od odvolacieho súdu, aby obzvlášť pri opakovanej apelácii bral na celkovú dĺžku konania zreteľ, pretože právna istota nastáva až právoplatným rozhodnutím veci. Ak nečinnosť súdu charakterizuje konanie ako celok, nemá význam hodnotiť sporadické úkony súdu (II. ÚS 200/05, I. ÚS 398/08, IV. ÚS 60/09, I. ÚS 76/09, I. ÚS 289/2010).

22. Ústavný súd tiež konštatuje, že zbytočné priet'ahy v postupe krajského súdu spočívali aj v jeho neefektívnej činnosti, ktorá spočíva podľa názoru ústavného súdu v tom, že v poradí tretie odvolacie konanie prebehlo z dôvodu zrušenia potvrdzujúceho rozsudku krajského súdu č. k. 3 CoPr 9/2017 z 15. novembra 2018 na základe podaného dovolania sťažovateľa. Z odôvodnenia uznesenia najvyššieho súdu č. k. 3 Cdo 225/2019 z 25. augusta 2020 pritom vyplýva, že dôvodom na zrušenie v poradí druhého rozhodnutia krajského súdu bola jeho zmatečnosť vyplývajúca z nevysporiadania sa so zásadnou argumentáciou sťažovateľa uvedenou v odvolaní, čím mu krajský súd znemožnil, aby uskutočňoval jemu patriace procesné práva v takej intenzite, že došlo k porušeniu práva sťažovateľa na spravodlivý súdny proces.

23. Pokiaľ ide o argumenty krajského súdu odkazujúce na nadmerné zaťaženie konajúceho senátu krajského súdu, ústavný súd poukazuje na svoju ustálenú judikatúru, podľa ktorej nadmerné množstvo vecí, v ktorých štát musí zabezpečiť konanie, ako aj skutočnosť, že Slovenská republika nevie alebo nemôže v čase konania zabezpečiť primeraný počet sudcov alebo ďalších pracovníkov na súde, ktorý oprávnený subjekt požiadal o odstránenie svojej právnej neistoty, nemôžu byť dôvodom na zmarenie uplatnenia práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov a v konečnom dôsledku nezbavujú štát zodpovednosti za pomalé konanie spôsobujúce zbytočné priet'ahy v súdnom konaní (I. ÚS 35/03, II. ÚS 52/99).

24. K argumentácii krajského súdu, podľa ktorej plynulosť v poradí tretieho odvolacieho konania bola ovplyvnená aj v dôsledku prijímaných opatrení na zamedzenie šírenia ochorenia COVID-19, dáva ústavný súd do pozornosti, že samozrejme prihliada na túto objektívnu skutočnosť (uvedené ústavný súd zohľadnil aj vo svojich niektorých predchádzajúcich rozhodnutiach, napr. vo veciach sp. zn. I. ÚS 504/2020, I. ÚS 550/2020, I. ÚS 42/2020 či I. ÚS 109/2021, pozn.) a rovnako tak vníma aj prijaté právne opatrenia vrátane zákona č. 62/2020 Z. z. o niektorých mimoriadnych opatreniach v súvislosti so šírením nebezpečnej nákazlivej ľudskej choroby COVID-19 a v justícii a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony v znení neskorších predpisov, ako aj prijatej

vyhlášky 24/2021 Z. z. Avšak v okolnostiach danej veci musí ústavný súd pripomenúť, že vykonávanie súdnych pojednávaní v pracovnoprávnych veciach bolo v zmysle § 1 ods. 2 vyhlášky č. 24/2021 Z. z. možné aj za špecifických podmienok, pretože prejednanie a rozhodnutie v posudzovanej právnej veci je pre dotknuté subjekty konania obzvlášť dôležité, čím sa sekundárne odôvodňuje aj potreba urýchleného konania a rozhodnutia. Napriek uvedenému ústavný súd túto neštandardnú situáciu zohľadnil pri priznaní finančného zadosťučinenia.

25. Vychádzajúc z uvedeného, ústavný súd dospel k záveru, že v označených odvolacích konaniach došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva s'ťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy.

IV.

Prikázanie vo veci konať a priznanie primeraného finančného zadosťučinenia

26. Podľa § 133 ods. 3 písm. a) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ak ústavný súd ústavnej s'ťažnosti vyhovie, môže prikázať, aby ten, kto porušil základné práva a slobody s'ťažovateľa svojou nečinnosťou, vo veci konal.

27. Vzhľadom na to, že krajský súd vo veci rozhodol rozsudkom z 20. októbra 2021, neprichádzalo do úvahy rozhodnutie podľa čl. 127 ods. 2 ústavy a § 133 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde, a preto ústavný súd návrhu s'ťažovateľa v tejto časti nevyhovel (bod 4 výroku nálezu).

28. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie s'ťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

29. Podľa § 123 ods. 2 zákona o ústavnom súde ak sa s'ťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, v ústavnej s'ťažnosti uvedie rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha.

30. S'ťažovateľ sa v ústavnej s'ťažnosti domáha priznania finančného zadosťučinenia v sume 9 000 eur spoločne vo vzťahu k okresnému súdu a ku krajskému súdu, čo odôvodňuje nečinnosťou oboch súdnych inšancií a dĺžkou celého súdneho konania.

31. Cieľom finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez pokračujúceho porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04). Pri určení výšky primeraného zadosťučinenia zohľadnil svoju stabilnú judikatúru (napr. IV. ÚS 535/2013, I. ÚS 582/2015, I. ÚS 54/2016, I. ÚS 611/2017, IV. ÚS 21/2018, IV. ÚS 63/2020, IV. ÚS 109/2020, IV. ÚS 287/2020, IV. ÚS 313/2020), predmet konania, skutočnosť, že konanie je meritórne skončené, ako aj všetky ostatné okolnosti danej veci a dospel vzhľadom na uvedené k záveru, že primerané finančné zadosťučinenie v tejto veci predstavuje sumu 1 000 eur (bod 2 výroku nálezu). V prevyšujúcej časti návrhu nevyhovel (bod 4 výroku nálezu).

V.
Trovy konania

32. Ústavný súd priznal sťažovateľovi (§ 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde) nárok na náhradu trov konania v celkovej sume 384,08 eur. Pri výpočte trov právneho zastúpenia sťažovateľa ústavný súd vychádzal z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (§ 11 ods. 3, § 13 ods. 2). Základná sadzba odmeny za úkon právnej služby uskutočnený v roku 2021 je vo výške 181,18 eur a hodnota režijného paušálu je vo výške 10,87 eur. Sťažovateľovi vznikol nárok na náhradu trov konania za dva úkony právnej služby uskutočnené v roku 2021 (prevzatie a príprava zastúpenia, podanie ústavnej sťažnosti ústavnému súdu) v celkovej výške 384,08 eur (bod 3 výroku nálezu).

33. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný uhradiť na účet právneho zástupcu sťažovateľa (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 Civilného sporového poriadku) označeného v záhlaví tohto nálezu v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 14. decembra 2021

Libor Duľa
predseda senátu